

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

УХВАЛЕНО

Рішенням Вченої Ради

від 30.08.2018 р. Протокол № 1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор В. С. Пономаренко

Наказ від 30.08.2018 р. № 199

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО РОБОЧУ ПРОГРАМУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ХНЕУ ІМ. С. КУЗНЕЦЯ

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про робочу програму навчальної дисципліни у ХНЕУ ім. С. Кузнеця (далі – Положення) введено в дію наказом ректора ХНЕУ ім. С. Кузнеця (далі – Університет) № 199 від 30.08.2018 р. та розроблено відповідно до:

- Закону України "Про вищу освіту" № 1556 – VII від 01 липня 2014 року;
- Постанови Кабінету Міністрів України № 1187 від 30.12.2015 р. "Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності" із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 347 від 10.05.2018 р.;
- Листа МОН України № 1/9-434 від 09.07.2018 р. "Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення";
- Положення "Про внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця";
- Тимчасового положення "Про організацію освітнього процесу в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця";
- Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою".

1.2. Розробка та оформлення робочої програми навчальної дисципліни (далі – РПНД) має відповідати вимогам внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, запровадженого в Університеті.

1.3. Основним призначенням робочої програми навчальної дисципліни є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу зі змістом освіти, критеріями та засобами оцінювання результатів навчання тощо.
- встановлення відповідності змісту освіти освітній програмі та стандартам вищої освіти під час акредитації;
- встановлення відповідності при зарахуванні результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти (академічна мобільність),

за іншими освітніми програмами, у попередні роки (при поновленні на навчання), а також у неформальній та інформальній освіті.

1.4. РПНД має забезпечувати відповідність ліцензійним та акредитаційним умовам і вимогам, можливість використання дисциплінарних компетентностей як інформаційної бази для формування засобів діагностики; однозначність критеріїв оцінювання навчальних досягнень.

1.5. Зміст робочої програми навчальної дисципліни має відповідати освітній програмі підготовки фахівця, його освітньому, а для здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – аспіранта) освітньо-науковому ступеню, програмним компетентностям та результатам навчання й бути узгодженим з випусковою кафедрою.

1.6. У РПНД відображається конкретний зміст навчальної дисципліни, мета її вивчення, прогнозовані результати навчання, послідовність та організаційно-методичні форми її вивчення в системі професійної підготовки фахівця, обсяг часу на різні види навчальної роботи, засоби і форми поточного та підсумкового контролю, перелік методичного й інформаційного забезпечення.

1.7. Робоча програма навчальної дисципліни як внутрішній нормативний документ визначає навчально-методичні засади діяльності кафедри; на її основі розробляються підручники та навчальні посібники, у тому числі й для самостійного вивчення дисципліни, інші матеріали методичного характеру, що допомагають успішно опанувати матеріал програми.

1.8. Робоча програма базової навчальної дисципліни має бути доступна здобувачам освіти на початок семестру, а вибіркової – на момент здійснення вибору дисциплін на наступний семестр (навчальний рік).

1.9. Зразок структури робочої програми навчальної дисципліни наведено у додатку 1.

2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Особливістю розроблення робочої програми навчальної дисципліни є структурування дисципліни за модульним принципом, який передбачає розподіл навчального матеріалу на частини теоретичного і практичного матеріалу, які є завершеними логічно. При

структуруванні навчального матеріалу слід уникати його дублювання в різних темах і порушень логічної цілісності подачі матеріалу дисципліни. Якщо дисципліна вивчається більше одного семестру, то структурування виконують для кожного семестру окремо з обов'язковим підсумком навчального навантаження з усіх запланованих видів робіт по семестрах і з дисципліни в цілому.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

- титульна сторінка;
- зворот титульної сторінки;
- вступ;
- компетентності та результати навчання за дисципліною;
- програма навчальної дисципліни;
- порядок оцінювання результатів навчання;
- рекомендована література.

2.1. Титульна сторінка містить обов'язкові реквізити, серед яких: назва міністерства та Університету, інформація про затвердження, назва дисципліни, спеціальності, освітнього рівня, освітньої програми, статус дисципліни (базова або вибіркова), мова навчання та місце і рік укладання РПНД.

2.2. На звороті титульної сторінки вказуються реквізити розробника(-ів) – викладача чи викладачів, які розробили робочу програму, гриф затвердження РПНД кафедрою, лист оновлення та перезатвердження.

2.3. У вступі надається загальна інформація щодо дисципліни, зокрема:

- анотація навчальної дисципліни, що містить стислий виклад змісту навчальної дисципліни, її місце в освітній програмі, актуальність та роль;
- мета навчальної дисципліни - бажаний кінцевий результат, отримуваний студентом внаслідок засвоєння ним навчального матеріалу;
- обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС та його розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;

– структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни - місце навчальної дисципліни в галузі науки та системі професійної підготовки фахівця, тобто перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше, а також перелік дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі зазначеної.

2.4. Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Формулювання результатів навчання для дисциплін має базуватися на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання) та деталізувати їх.

Формулювання результатів навчання мають зазначати рівень їх сформованості, наприклад, через його достатність для вирішення певного класу завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою програмою.

Визначення вимог до знань і вмінь сприяє реалізації контролюючої функції програм навчальних дисциплін і є основою для планування змісту практичних і семінарських занять, лабораторних робіт, індивідуальних завдань та самостійної роботи студента.

2.5. Програма навчальної дисципліни – цей розділ робочої програми навчальної дисципліни відображає її модульне структурування, назву основних тем, у тому числі (за наявності) теми практичних, семінарських та лабораторних занять. Структурування навчальної дисципліни за навчальними модулями та темами повинно здійснюватись на основі виділення інформації, необхідної та достатньої для всебічної характеристики змісту дисципліни з точки зору набуття майбутніх професійних компетентностей.

При формуванні змісту РПНД необхідно врахувати основні напрямки розвитку галузі, досягнення сучасної науки та техніки,

взаємозв'язок компонентів логічної структури змісту різних навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом тощо, що виключає дублювання навчального матеріалу при вивченні спільних для різних курсів проблем.

2.6. Порядок оцінювання результатів навчання

Методи контролю та розподілу балів має за мету оцінку систематичності та успішності навчальної роботи студента. (або аспіранта). Вона формується на засадах поопераційного контролю та накопичення рейтингових балів за різноманітну навчальну діяльність студента або аспіранта за певний період навчання.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни;

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

2.7. У розділі Рекомендована література необхідно вказати базові та допоміжні джерела, які пропонуються студентам для вивчення навчальної дисципліни. Перелік літератури має бути укладений відповідно до вимог ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання" та включати сумарно не більше 20 основних та додаткових джерел.

До переліку основної літератури, як правило, включають нормативні документи, вітчизняні, а також найкращі зарубіжні підручники та навчальні посібники з урахуванням їх наявності у бібліотеці Університету.

У перелік додаткової літератури, який призначений для більш поглибленого вивчення окремих розділів або тем, включаються різні довідкові, періодичні видання, монографії тощо.

У підрозділі Інформаційні ресурси в Інтернет наводять електронні адреси сайтів, матеріали яких можуть бути використані для вивчення дисципліни, у тому числі інтернет-джерела з нормативною базою.

3. ПОРЯДОК РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Робоча програма навчальної дисципліни - це нормативний документ закладу вищої освіти, що розробляється провідним викладачем (лектором) кафедри або створеною для цього робочою групою кафедри для кожної навчальної дисципліни на основі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки фахівців відповідних рівнів вищої освіти та навчального плану. Відповідальність за розроблення, своєчасність, якість підготовки та оформлення РПНД покладається на завідувача кафедри, що забезпечує викладання дисципліни. До підготовки робочих програм навчальних дисциплін можна залучати наукових працівників наукових установ, роботодавців, фахівців-практиків, які причетні до освітнього процесу.

3.2. Якщо навчальна дисципліна закріплена в навчальному плані за декількома кафедрами, то РПНД розробляється авторським колективом кафедр.

3.3. Для денної та заочної форм навчання розробляється єдина РПНД із зазначенням у ній видів навчальних занять: лекцій, лабораторних, практичних, семінарських, індивідуальної та самостійної робіт, форм поточного та підсумкового контролю.

3.4. Робоча програма навчальної дисципліни розробляється на термін дії навчального плану та обов'язково переглядається і перезатверджується на засіданні кафедри упродовж двох тижнів з дня:

- змін у нормативно-правових актах;
- затвердження нових стандартів вищої освіти;
- затвердження нової редакції освітньої програми;
- внесення змін до навчального плану;
- запровадження нової навчальної технології.

3.5. Поточні зміни до робочої програми навчальної дисципліни, що стосуються уточнень системи контролю та оцінювання знань, планів семінарських (практичних, лабораторних) занять, тематики курсових робіт, переліку основної і додаткової літератури, можуть вноситися щорічно до початку нового навчального року і затверджуватися на засіданні кафедри.

3.6. Текст рукопису має бути набраний шрифтом **Arial**, кг. **12**. Ліве, верхнє, праве поля мають складати по 2 см, нижнє – 2,4 см до

тексту. Відстань від нижнього краю до колонцифри дорівнює 1,7 см. Колонцифри (нумерацію сторінок) слід набирати написанням і кеглем основного тексту. Номер сторінки вказується внизу кожної сторінки оригіналу, крім титульної. Текст слід вирівнювати як ліворуч, так і праворуч (по ширині сторінки). Абзацний відступ має бути однаковим по всій роботі і дорівнювати 1,25 см; міжрядковий інтервал – становити множник 1.

4. ПОРЯДОК ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТА ЗБЕРІГАННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Розроблені у відповідності до Положення "Про порядок проходження рукопису від його підготовки до видання у ХНЕУ ім. С. Кузнеця" та роздруковані у 2-х примірниках формату А4 рукописи РПНД затверджуються заступником керівника (проректором з науково-педагогічної роботи) та скріплюються печаткою Університету, доводяться до відома викладачів та студентів або аспірантів.

4.2. Один роздрукований завізований примірник РПНД зберігається на кафедрі, яка її розробила, другий – у викладача-розробника.

Електронну версію робочої програми навчальної дисципліни викладач передає до методичного відділу, а також у бібліотеку для розміщення в репозитарії.

Електронна версія має складатися лише із одного файлу у форматі PDF, перша та друга сторінки якої мають бути відсканові з підписами та печаткою, та мати назву у форматі *Назва дисципліни_перше прізвище розробника.pdf*.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Положення затверджується вченою радою Університету й уводиться в дію наказом ректора Університету.

5.2. Контроль за виконанням Положення здійснюють посадові особи Університету в межах своїх повноважень, установлених у посадових інструкціях.

5.3. Зміни та доповнення до Положення розглядаються й затверджуються вченою радою Університету й уводяться в дію наказом ректора Університету.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

_____ 20__ року

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	XX
Спеціальність	XXX
Освітній рівень	перший (бакалаврський) / другий (магістерський)
Освітня програма	...

Вид дисципліни	базова / вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська / іноземна

Завідувач кафедри (назва)

ПІБ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
Протокол № X від XX.XX.20XX р.

Розробник(-и):
ПІБ, к.н., доц. кафедри ...,
ПІБ, к.н., доц. кафедри ...

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Мета навчальної дисципліни:

Курс	1/2/3/4/1М/2М	
Семестр	1/2/1,2	
Кількість кредитів ECTS	X	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	X
	семінарські, практичні	X
	лабораторні	X
Самостійна робота		X
Форма підсумкового контролю	іспит/залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1.

Тема 2.

Тема 3.

Змістовий модуль 2.

Тема 4.

Тема 5.

Тема 6.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних і лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій (два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

(вказати засоби оцінювання згідно з технологічною картою)

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Семінарські заняття	Перевірка есе	Презентація	Експрес-опитування	Тестування	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1.	Тема 1	1 тиждень											
	Тема 2	2 тиждень											
	Тема 3	3 тиждень											
Змістовий модуль 2.	Тема 4	4 тиждень											
	Тема 5	5 тиждень											
	Тема 6	6 тиждень											
	Іспит												40
Усього													100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

- 1.
- 2.
- 3.

Додаткова

- 4.
- 5.
- 6.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 7.
- 8.